

Γιατί ένα τέτοιο Συμπόσιο WHY SUCH A SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32635 & [doi:heal.uoi.12442](https://doi.org/10.12442/heal.uoi.12442)
Ο δρόμος ως το Συμπόσιο TOWARDS THE SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32632 & [doi:heal.uoi.12439](https://doi.org/10.12439/heal.uoi.12439)
Πρόγραμμα PROGPA olympias.uoi.gr/32633 & [doi:heal.uoi.12440](https://doi.org/10.12440/heal.uoi.12440)
Ομιλίες ORAL PRESENTATIONS (121 βίντεο /videos) <https://www.youtube.com/@1-706/videos>
ΠΡΑΚΤΙΚΑ PROCEEDINGS olympias.uoi.gr/32634 & [doi:heal.uoi.12441](https://doi.org/10.12441/heal.uoi.12441)
Απολογισμός: Ήμουν κι εγώ εκεί! REPORT: I WAS THERE! olympias.uoi.gr/33342 & [doi:heal.uoi.13058](https://doi.org/10.13058/heal.uoi.13058)
Παρόν άρθρο THIS PAPER olympias.uoi.gr/33234 & [doi:heal.uoi.12989](https://doi.org/10.12989/heal.uoi.12989). EN Summary follows

Φροντιστές: Οι "υγιείς" που χρειάζονται φροντίδα, θεραπευτική παρέμβαση και περίθαλψη. Προσωπικά βιώματα μακροχρόνιων φροντιστών¹

Ευαγγελία Τσουμάνη,² Διαμαντής Αμπατζής³

Ομάδα Κατ' Οίκον Νοσηλείας

Περίληψη

Φροντιστές ανίατα πασχόντων συγγενών τους ξεδιπλώνουν τις σκέψεις τους και εκφράζουν την γνώμη τους για το πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος. Συνήθως κρατούν τα συναισθήματά τους και τις ανησυχίες τους για τον εαυτό τους. Δεν εκφράζονται, δεν αναζητούν βοήθεια. Πρόκειται για τους αφανείς ήρωες που με αυτοθυσία παραμερίζουν τους άλλους ρόλους τους, τους κοινωνικούς, τους επαγγελματικούς, τους προσωπικούς, και αφοσιώνονται στη φροντίδα και προστασία του ασθενούς. Άνθρωποι που βιώνουν μόνιμο άγχος, αλλά και κατάθλιψη καθώς και χρόνιες παθήσεις. Άνθρωποι που αρκετές φορές από προστάτες του ασθενούς μπορεί να γίνουν και εχθροί του. Είναι τότε που η φροντίδα μετατρέπεται σε δυσβάσταχτο βάρος, που επεκτείνεται και στην επόμενη γενιά. Δεν είναι λίγες οι φορές που ακόμη και τα εγγόνια αναλαμβάνουν χρέη φροντιστή απέναντι στους άρρωστους παππούδες ή

¹ 29-4-2017 13:00-14:30 Συνεδρία: Σ4 Ποιος φροντίζει τους φροντιστές; **Ομιλία** 3η: [YouTube=VBZJzZVc3JE](https://www.youtube.com/watch?v=VBZJzZVc3JE) 11:49. **Άρθρο:** υποβολή 11-10-2022· αποδοχή 11-10-2022· κρίση από ομότεχνους (peer review) όχι. Αν οι **σύνδεσμοι** στην κορυφή αυτής της σελίδας δεν λειτουργούν: > ΠΡΑΚΤΙΚΑ: σελίδα 21: υποσημείωση 6.

Πώς να **αναφέρετε** αυτό το άρθρο: Τσουμάνη Ε, Αμπατζής Δ. «Φροντιστές: Οι "υγιείς" που χρειάζονται φροντίδα, θεραπευτική παρέμβαση και περίθαλψη. Προσωπικά βιώματα μακροχρόνιων φροντιστών». Στο: «Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; (ΠΠΠ). Πρακτικά 1ου Διεπιστημονικού Συμποσίου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 28-30 Απριλίου 2017. ISBN 978-960-233-288-7». Εκδόσεις Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αποθετήριο Ολυμπιάς, 7 Απριλίου 2024. Άρθρο Σ43: σς 6. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33234> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12989>.

² Γεννήθηκε το 1968 στην Ελευσίνα Αττικής. Πτυχιούχος του ΤΕΙ Νοσηλευτικής Ιωαννίνων. Εργάστηκε για μια επταετία στον ιδιωτικό τομέα παρέχοντας νοσηλευτική φροντίδα και νοσηλεία κατ' οίκον σε ασθενείς (μέλος Ομάδας Κατ' Οίκον Νοσηλείας). Διορίστηκε το 2006 στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Σερρών. Επιδιώκοντας να εμπλουτίσει τις γνώσεις της, εκπόνησε και παρακολούθησε διάφορα προγράμματα Αγωγής Υγείας. Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ψυχικής Υγείας του ΤΕΙ Λάρισας. Συμμετείχε στην παρουσίαση του ιστορήματος της «Μεγάλης Κραυγής» του Γιάννη Δημολιάτη, στις Σέρρες. Το γεγονός αυτό ήταν το έναυσμα για τη συμμετοχή της σε συνέδρια με θέμα το έργο των μακροχρόνιων φροντιστών, των αφανών ηρώων στο στίβο της ζωής. litsatsoym@gmail.com.

³ Γεννήθηκε στα Γιάννενα το 1991. Το 2010 εισήχθη στο τμήμα φυσικοθεραπείας στη Θεσσαλονίκη. Αποφοίτησε το 2014 και αμέσως προσπάθησε να κάνει το όνειρό του πραγματικότητα. Πετυχαίνοντας την πρόσβασή του στην Ιατρική σχολή Ιωαννίνων, όπου συνεχίζει και σήμερα στο 4^ο έτος. Συμμετείχε σαν ομιλητής σε διάφορα συνέδρια της ειδικότητάς του. Εργάζεται στις διακοπές του σαν φυσικοθεραπευτής. Έτσι του δόθηκε η ευκαιρία να είναι σε στενή επαφή όχι μόνο με τους ασθενείς του αλλά και με τους φροντιστές των ασθενών αυτών. Οι κραυγές των φροντιστών ακούστηκαν μέσα από την παρουσίαση του βιβλίου «Η Μεγάλη Κραυγή» του Γιάννη Δημολιάτη και συνεχίζουν οι προβληματισμοί να εκπέμπουν σήμα κινδύνου. diamantis-serres@hotmail.com.

γιαγιάδες. Τα παιδιά αυτά μεγαλώνουν σαν να βρίσκονται σε νοσοκομείο, μέσα σε αρρώστιες, εντάσεις, αγωνίες και ευθύνες: τα παιδιά αυτά δεν ξέρουν πώς είναι να ζεις σε κανονικό σπίτι.

Μπορεί οι φροντιστές να αναλαμβάνουν τη φροντίδα του συγγενή τους με δική τους πρωτοβουλία και μεγάλη ευχαρίστηση. Μακροχρόνια, όμως, οι συνέπειες αυτής της προσφοράς και ευθύνης προκαλούν αρνητικές επιπτώσεις στη δική τους υγεία, στην προσωπική ευτυχία και ολοκλήρωση, στις οικογενειακές σχέσεις, και φέρνουν εμπόδια στη δημιουργία δικής τους οικογένειας. Η λέξη Ήρωας είναι λίγο για την Ρούλα που, αφού φρόντισε τους γονείς της και τη θεία της, φροντίζει είκοσι χρόνια τώρα τον κατάκοιτο αδερφό της που πάσχει από σκλήρυνση κατά πλάκας. Δεν έκανε δική της οικογένεια και, τώρα τελευταία, χτυπημένη από τον καρκίνο, αναπτύσσει τους δικούς της μηχανισμούς άμυνας διακωμωδώντας καμιά φορά όλον αυτό τον Γολγοθά, ενώ άλλες φορές μοιρολατρικά τον αποδίδει στο πεπρωμένο της. Αναγνωρίζοντας το συναισθηματικό φορτίο – και το σωματικό και το κοινωνικό – των ατόμων αυτών, το λιγότερο που μπορούμε να κάνουμε είναι να τους ακούσουμε.

Λέξεις-κλειδιά: φροντιστής μακροχρόνια άρρωστος συγγενή, βιώματα φροντιστή, εξουθένωση φροντιστή, πότε πρέπει να πεθάνει ο φροντιζόμενος, αυτοθυσία φροντιστή, φορτίο φροντιστή, καλός θάνατος, ευθανασία, δυσθανασία, τέλος της ζωής, θάνατος με αξιοπρέπεια, αξιοπρεπή θάνατος, καλός θάνατος, ωραίος θάνατος, ευ-θάνατος, ώριμος θάνατος, ανώριμος θάνατος, μεθώριμος θάνατος, πρόωρος θάνατος, θάνατος πριν την ώρα του, θάνατος στην ώρα του, θάνατος μετά την ώρα του, μετάωρος θάνατος, αθανασία, ευθανασία, δυσθανασία, προθανασία, μεταθανασία, μεταθανάτια μακροζωία, πότε πρέπει να πεθαίνουμε, ΠΠΠ, πότε οφείλομε να πεθαίνουμε, ΠΟΠ, πώς πρέπει να πεθαίνουμε, ΠώΠΠ, πού πρέπει να πεθαίνουμε, ΠδΠΠ, με ποιον δίπλα μας πρέπει να πεθαίνουμε, ΠνΠΠ, γιατί πρέπει να πεθαίνουμε, ΓΠΠ.

Caregivers: the "healthy" who need care, therapeutic intervention, and treatment. Personal experiences of long-term carers⁴

Evangelia Tsoumani,⁵ Diamantis Ambatzis⁶

Home nursing team

Summary

Caregivers of terminally ill relatives share their thoughts and opinions on when a person should die. They usually keep their feelings and worries to themselves. They do not express themselves; they do not seek help. These are the unseen heroes who selflessly set aside their other roles, social, professional, personal, and devote themselves to the care and protection of the patient. They experience permanent stress, but also depression as well as chronic diseases. They can often become the patient's enemy instead of their protector. It is then that care becomes an unbearable burden, which extends to the next generation. It is not rare that even grandchildren can take on the role of caregivers for sick grandparents. These children

⁴ 29-4-2017 13:00-14:30 Session: *S4 Who looks after the carers?* **Speech 3:** [YouTube=VBZJzZVc3JE](https://www.youtube.com/watch?v=VBZJzZVc3JE) 11:49.

Paper: submitted 11 Oct 2022; accepted 11 Oct 2022; no peer reviewed. If the **links** at the top of the first page do not work: > Top of the 1st page: PROCEEDINGS: page 22: footnote 10.

Cite this article: Tsoumani E, Ambatzis D. «Caregivers: the "healthy" who need care, therapeutic intervention, and treatment. Personal experiences of long-term carers». In: «*When Should We Die? (WnSWD). Proceedings of the 1st Interdisciplinary Symposium. University of Ioannina, Greece, April 28-30, 2017. ISBN 978-960-233-288-7*». University of Ioannina Publications, Olympias repository. April 7, 2024. Paper S43: ps 6. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33234> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12989>.

⁵ Nurse. Teacher of Secondary Education of Serres, Greece. Master of Mental Health, TEI of Thessaly, Greece. Member of Home Nursing Team. litsatsoym@gmail.com.

⁶ Graduated from ATEI Thessaloniki, Greece, Department of Physiotherapy. Student at the Medical School of Ioannina, Greece. diamantis-serres@hotmail.com.

grow up as if they are in a hospital, amidst illnesses, tensions, anxieties, and responsibilities: these kids do not know what it is like to live in a normal household.

Caregivers may take care of their relative on their own initiative and with great pleasure. In the long term, however, the consequences of this contribution and responsibility cause negative effects on their own health, personal happiness and fulfilment, family relationships, and bring obstacles to the creation of their own family. The word 'Hero' is a bit much for Kula who, after taking care of her parents and her aunt, has been taking care of her bedridden brother who suffers from multiple sclerosis for twenty years now. She did not have a family of her own and, lately, diagnosed with cancer, she develops her own defense mechanisms, sometimes mocking this whole Golgotha, while other times fatalistically attributing it to her destiny. Recognizing the emotional burden – both physical and psychosocial – of these individuals, the least we can do is listen to them.

Keywords: *long-term ill relative's caregiver, caregiver's experiences, caregiver's burnout, when should health-care receiver die, caregiver's self-sacrifice, caregiver's burden, good death, euthanasia, euthanasia, long-term caregiver, end of life, end of life, dying with dignity, good death, death before its time, death in its time, death after its time, mature death, premature death, postmature death, immortality, efitanassia, euthanasia, dysthanassia, prothanassia, metathanassia, posthumous longevity, when should we die, WnSWD, when must we die, WnMWD, how should we die, HSWD, where should we die, WrSWD, whom should we die with, WmSWDW, why should we die, WySWD.*

1. Φροντιστής ανίατα πάσχοντα συγγενή: Ο άγρυπνος φρουρός

Ο άνθρωπος που, χωρίς να είναι ειδικευμένος ή επαγγελματίας υγείας, προσφέρει επί 24ώρου ό,τι νομίζει για την ανακούφιση και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τού ανίατα πάσχοντα συγγενή του. Κατά κανόνα γυναίκα. Σπάνια, σπανιότατα, άντρας, π.χ. αν δεν υπάρχει γυναίκα στην οικογένεια. Η παροχή φροντίδας πηγή έντονου στρες για όλη την οικογένεια του ασθενή. Οι συγγενείς επηρεάζονται από το συναισθηματικό, κοινωνικό και οικονομικό φορτίο. Ο ανεπίσημος φροντιστής παρέχει φροντίδα χωρίς κάποια οικονομική ή άλλη αποζημίωση.

2. Το πρόβλημα στην Ελλάδα: Η ανάγκη που γίνεται συνήθεια

Δεν φαίνεται να έχει μελετηθεί. Το βιβλίο «*Η Μεγάλη Κραυγή: Ιστορία πέρα κι από μυθιστόρημα*»,⁷ η μεγάλη κραυγή φροντιστών ανίατα πασχόντων συγγενών, επιχειρεί να καλύψει αυτό το κενό. Η οικογένεια είναι αυτή που διατηρεί την ευθύνη της φροντίδας των μη αυτοεξυπηρετούμενων ατόμων και των ψυχικά ασθενών. Πολλοί νιώθουν ότι κάνουν απλά το χρέος τους, και ότι είναι αυτονόητο καθήκον τους. Επικρατεί γενικά η αντίληψη ότι η φροντίδα είναι ουσιαστικά απαραίτητο στοιχείο της οικογενειακής ζωής, και... **να που η ανάγκη γίνεται συνήθεια!** Αποκαλυπτική και συγκινητική η εξομολόγηση της κόρης: «*Ο πατέρας μου, 67% ανάπηρος, φρόντιζε 100% ανάπηρη και έγινε ήρωας στα μάτια μας, λόγω έλλειψης οργανωμένης περίθαλψης κατ' οίκον στην Ελλάδα.*»

⁷ Γιάννης Δημολιάτης. «*Η Μεγάλη Κραυγή: Ιστορία πέρα κι από μυθιστόρημα*». Κοντύλι, Αθήνα 2014: σελίδες 265. <https://biblionet.gr/titleinfo/?titleid=198792> (πρόσβαση 29-4-2017).

3. Ντοκουμέντα

3.1 Σχιζοφρενική κατάσταση

Να εύχεσαι, να φύγει να ησυχάσ' να ηρεμήσ', και να κάνεις τα πάντα για να μην πεθάνει!
Αποτέλεσμα, τέσσερα χρόνια που δεν μιλούσε, δεν κουνιόνταν, δεν καταλάβαινε τίποτα
– πιο μπροστά ήταν, άμα τα βάλεις κι εκείνα, ήταν είκοσι χρόνια

Ντίνα, 72 ετών, μητέρα δύο υγιών κοριτσιών, φροντίζει 20 χρόνια το κατάκοιτο κορίτσι της με τετραπληγία από μετεγχειρητική παράλυση κατά την αφαίρεση όγκων στην σπονδυλική στήλη. Η αφήγησή της εδώ: <https://www.dropbox.com/s/ib39c4epcleyhem/Dina.mp3?dl=0> 01:03. Ηχογράφηση: Φεβρουάριος 2017. Ακολουθεί η αφήγηση αποηχογραφημένη (με έντονα όπου υψώνει τη φωνή της):

«Στο κρεβάτι ήταν... τώρα τελευταία ήταν τέσσερα χρόνια που δεν μιλούσε, δεν κουνιόνταν, δεν καταλάβαινε τίποτα. Τέσσερα χρόνια. Πιο μπροστά ήταν πάλε, άμα τα βάλεις κι εκείνα, ήταν είκοσι χρόνια. Αρχισε γολγοθάς και μ' αυτόν. Έβλεπα πεθαμένο το παιδί μου. **Πεθαμένο** ήταν. Το περίμενα, κι έλεγα, λέω να φύγει να, να ησυχάσει αυτό το παιδί, να ηρεμήσ'. Ε, δεν ήταν ζωή, δεν ήταν. Τυράγνια. Κείνες τις πληγές έβλεπα, κείνα τ' αυτά, δεν έκλειναν, τόσα χρόνια... Υπάρχουν περιπτώσεις που λες μετά, **στο τέλος, να φύγει να ησυχάσ', να ηρεμήσ'.** Δεν το λες πιο μπροστά, ας πούμε, να γίν' κόν' απότομο, κόν' αυτό, κάνα... **Πρέπει να το χορτάσεις, να το χωνέψεις μέσα, για να το πεις αυτό.** Ναι. Δύσκολες καταστάσεις. Γολγοθάς μεγάλος.»

3.2 Το μαρτύριο του Σίσυφου

Αυτός καταδικασμένος σ' ένα κρεβάτι κι εγώ καταδικασμένη και φυλακισμένη σ' ένα σπίτι. Νιώθω σ' έναν ωκεανό να κολυμπάω, βλέπω την ακτή απέναντι, ούτε στην ακτή μπορώ να βγω, ούτε πνίγομαι στον ωκεανό

Ρούλα, 53 ετών, ανύπαντρη, φροντίζει για 25 χρόνια τους ηλικιωμένους γονείς της και τον κατάκοιτο αδελφό της από πολλαπλή σκλήρυνση κατά πλάκας. Η αφήγησή της εδώ: <https://www.dropbox.com/s/-8o7rflzwpmmdhaq/Rula.wav?dl=0> 03:33. Ηχογράφηση: Φεβρουάριος 2017. Ακολουθεί η αφήγηση αποηχογραφημένη (με έντονα όπου υψώνει τη φωνή της):

«Κουράστηκα. Αλλά και τι να κάνω; Αφού **δεν έχω επιλογές άλλες...** **Ούτε έχω κάποιον να μεταφέρω το... τα φορτία μου.** Εγώ να πω να τα αναλάβει, ποιος να τ' αναλάβει; **Ούτε φταίω για την κατάστασή του, ούτε την προκάλεσα, ούτε τον γέννησα σε τελική ανάλυση...** Έτσι δεν είναι;

Δεν προνόησαν να τον βάλουν σε ένα ίδρυμα, ας πούμε, σου λέει "γιατί να καταδικάσουμε αυτό το παιδί;" Να βρούνε την λύση σαν γονείς εκείνοι.. Έτσι, και τούτη εδώ [αναφέρεται στον εαυτό της] να τακτοποιηθεί, να τον βάλουμε εκεί, έχει ιδρύματα... έχει αυτά... Ετούτη εδώ να μείνει **καταδικασμένη;** Κακά τα ψέματα, κοίταγμα είναι αυτός που κάθεται και ασχολείται... που θα τον πλύνει, θα τον μαγειρέψει, θα φάει στις ώρες του, θα κάνει... θα κάνει... Αυτός κοιτάζει. Δεν κοιτάζει ο άλλος που είναι στους δρόμους όλη μέρα.

Επειδή ζορίστηκα πολύ, ο καθένας που έφραγε [πέθαινε] ουσιαστικά για εμένα ήτανε απαλλαγή. Αυτή η οικογένεια, πραγματικά, λέω, με έχει **καταστρέψει.** Εσείς όλοι, δηλαδή, εσείς κάνατε τα κέφια σας, παντρευτήκατε, κάνατε ράνατε δημιουργήσατε, και καταστρέψατε, λέω, εμένα. Εσείς, λέω, δεν είστε

ασθενείς, να πιάστ' ένα κρεβάτι... [για κάποιες μέρες] Όλους τους βρίσκει ένα εγκεφαλικό και σε 15 μέρες τελειώνουν, και εσείς πια, για χρόνια θα πιάσετε τα κρεβάτια! [πικρόχολο γέλιο].

Αφού ασχολούμαστε με τον Σταύρο, πολλαπλή σκλήρυνση η πάθηση. Όσο πιο πολλά χρόνια περνάνε του ασθενή, και οι δυο βέβαια είναι καταδικασμένοι αλλά, λογικά, και ο φροντιστής καταδικασμένος είναι, **τι ζωή** να έχει, τι ζωή να έχει όταν ζει τόσες ώρες σε ένα περιβάλλον... Το πολύ-πολύ να υπήρχε ένα άτομο εδώ μέσα σαν φροντίδα σπιτιού κτλ ή αλλιώς να σας βάλω στα ιδρύματα και... **Όλη** η ζωή σου στρέφεται γύρω από τον ασθενή. Επειδή εγώ είμαι και αδερφή και ελεύθερη, δεν έζησα στα καλύτερα κομμάτια της ζωής μου. **Αυτός ήταν καταδικασμένος σ' ένα κρεβάτι και εγώ ήμουν καταδικασμένη και φυλακισμένη σ' ένα σπίτι.** Στερήθηκα αρκετά πράγματα εξαιτίας της κατάστασης, βγάξω αυτό το παράπονο, ούτε απόγνωση είναι ούτε πόνος. Για εμένα πρέπει να υπάρχει αυτή της ευθανασίας σε τέτοιες περιπτώσεις. Και ο ίδιος βασανίζεται και τα ταμεία ζοδεύονται. Από την στιγμή που ξεκίνησε η πάθηση, τα φάρμακα, πόσο χρεώθηκε το ταμείο τόσα χρόνια για το Σταύρο! Χρεώθηκε κάποια εκατομμύρια!!

Ξέρετε πώς νοιώθω ρε παιδιά; **Σαν να είμαι σ' έναν ωκεανό να κολυμπάω, βλέπω απέναντι την ακτή, ούτε μπορώ να βγω στην ακτή, ούτε πνίγομαι δω μέσα στον ωκεανό.**

Και τα χρόνια μας – ας πούμε λοιπόν και τα κουσούρια μας – τούτη εδώ [αναφέρεται στον εαυτό της] που ήταν πιο υγιής και θα την αρρωστήσουμε, μόλις αυτή πέσει κάτω στην ζωή της θα καταλήξει **σ' ένα γηροκομείο.** Κανονικά θα έπρεπε να είχε πεθάνει [αναφέρεται στον φροντιζόμενο] από την πρώτη, από την πρώτη διάγνωση ότι είναι αυτό, και να μην βασανίζεται...

Κι εγώ είπα είμαι **υπέρ** της ευθανασίας με σκοπό να γίνει, να υπάρχει, σαν νόμιμη διαδικασία – ούτε, να τρέχει στο εξωτερικό, εδώ και εκεί – γι' αυτόν που θέλει και το αποφασίζει, πώς σου λέει "υπόγραψε για να φύγεις από το νοσοκομείο", υπογράφεις και υπάρχει η ένεση εκεί πέρα και κάνεις την δουλειά σου. Με αυτή την λογική το είπα. **Πρέπει** να ορίσει, ας πούμε ο δικηγόρος να αναλάβει το φορτίο αυτό, ότι ένα παιδί του, η γυναίκα του, ένας συγγενής του [θα είναι ο εκτελεστής της διαθήκης] – και αν, στην περίπτωση αυτή, αν ο εκτελεστής αυτός δεν είναι εν ζωή, τί γίνεται, ποιος αναλαμβάνει...» [να εκτελέσει τη διαθήκη]

3.3 Κι όταν έχεις και μικρά παιδιά ...

Πότε θα ήθελα να πεθάνω εγώ; Θα το ζητούσα βέβαια, όπως κάνει κάθε χριστιανός, θα το ζητούσα με προσευχή. Ειδάλλως, ξέρω 'γω, θα έλεγα σε κάποιον δικό μου άνθρωπο, δός μου κάτι να πιάω... αυτό που έχει κάνει αυτός ο Βέλιος

Βίκυ, 42 ετών, παντρεμένη, φροντίζει 10 χρόνια την για 35 χρόνια κατάκοιτη μητέρα της με τετραπληγία από τροχαίο ατύχημα. Ως τότε τη φρόντιζε ο σύζυγός της που πέθανε πριν δέκα χρόνια. Τον διαδέχτηκαν η κόρη τους Βίκυ, ο γιός τους Γιάγκος,⁸ κι ο εγγονός τους. Η αφήγηση της Βίκυς: <https://www.dropbox.com/s/xdadqnmwtwn81fv/Vicky.mp3?dl=0> 02:05. Ηχογράφιση: 21-04-2017. Ακολουθεί η αφήγηση αποηχογραφημένη (με έντονα όπου υψώνει τη φωνή της):

«Η κατάσταση της μητέρας είναι **εκατό** τοις εκατό τετραπληγική. Είναι εδώ και τριανταπέντε χρόνια τετραπληγική. Εεε... είναι δύσκολη η καθημερινότητα ενός ανθρώπου που είναι σε ένα κρεβάτι μόνιμα, ειδικά τα τελευταία χρόνια που έχει και κατακλίσεις η μητέρα. Σίγουρα είναι πολύ δύσκολα να ζεις με ανθρώπους που έχουν προβλήματα αναπηρίας σωματικά – πολλές φορές, ίσως, χωρίς να είμαστε σίγουροι, **και ψυχικά**, γιατί είτε έχεις είτε δεν έχεις ψυχολογικά προβλήματα, πολλές φορές μέσα από αυτές τις καταστάσεις, αποκτάς.

Υπάρχουν έντονες απαιτήσεις από την πλευρά του πάσχοντα... Εεε... σε στιγμές και χρόνους που δεν μπορώ εγώ, στην καθημερινότητά μου στο σπίτι για τις άλλες δουλειές που θέλω να κάνω, για να προσφέρω

⁸ Η οδύσσεια της οικογένειάς του στο βιβλίο: Παπαποστόλου Ιωάννης (2014). *ΑΝΕΣΤΗΣ ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: ΕΝΑΣ ΗΡΩΑΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΜΑΣ. Αφιέρωμα στον λατρευτό μου πατέρα*. Σέρρες. Σελίδες 10. Αναδημοσιεύεται εδώ: <https://www.dropbox.com/s/h0tzjwpx3bpepzaq/ΑΝΕΣΤΗΣ ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ.pdf?dl=0> (πρόσβαση 28-09-2022), [με την άδειά του](#) και τον ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

σ' εκείνη. Βασικά όταν έχεις να κοιτάξεις άνθρωπο που είναι άρρωστος, **ξεχνάς λίγο την προσωπική σου ζωή· έως πολύ**. Γενικώς υπάρχει **αλλοτρίωση** μέσα από αυτές τις καταστάσεις. Δεν αγαπάς εύκολα τον εαυτό σου – μάλλον αγαπάς τον εαυτό σου, αλλά δεν μπορείς να κάνεις κάτι παραπάνω. Και όταν έχεις και μικρά παιδιά και ζεις σε χώρους με ανθρώπους που είναι σε τέτοιες καταστάσεις, που έχουν ανάγκη από το παραμικρό ακόμη και από να ζύσεις την μύτη τους, δημιουργούν τόσοσο **φθορά ψυχική**.

Εεε... Πότε πρέπει να πεθάνει ένας άνθρωπος; Να το πω και λίγο θρησκοβλαβή, από την πλευρά την θρησκοβλαβή [θρησκο-ευλάβεια] θα το πω ότι είναι και λίγο θέλημα Θεού. Πότε θα ήθελα να πεθάνω εγώ; Θα το ζητούσα βέβαια, όπως κάνει **κάθε** χριστιανός – εμείς τουλάχιστον είμαστε χριστιανοί – θα το ζητούσα με προσευχή. Ειδάλλως, ξέρω 'γω, θα έλεγα σε κάποιον δικό μου άνθρωπο, ξερω 'γω, δος μου κάτι να πω... αυτό που έχει κάνει αυτός ο Βέλιος. Ποιος άνθρωπος θέλει να χάσει την ζωή του; Κανένας!

4. Συμπέρασμα

Όποιος δεν έχει τέτοια βιώματα ΔΕΝ καταλαβαίνει, δεν είναι δυνατό να καταλάβει, για τί πράγμα μιλάμε όταν λέμε «Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε».-

Ευχαριστίες

Τη Ντίνα, τη Ρούλα, τη Βίκυ: για την προσφορά τους – χρόνια περίμεναν κάποιον να τις ακούσει. Τον Γιάγκο (Ιωάννη Παπαποστόλου) για τη συγκινητική προσφορά του να μας δώσει με χαρά και περηφάνια την άδεια ανάρτησης του βιβλίου του στο Διαδίκτυο, ώστε να είναι προσβάσιμο σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Συγκρουόμενα συμφέροντα

Δεν υπάρχουν.